

HUOMAUTUKSIA

- ¹ Artikkelel „*Proletariaatin tehtävistä nykyisessä vallankumouksessa*”, joka julkaistiin „*Pravdassa*” № 26 huhtikuun 7 pnä 1917 allekirjoituksella *N. Lenin*, sisältää V. I. Leninin kuuluisat Huhtikuun teesit, jotka hän luki kahdessa kokouksessa huhtikuun 4 (17) pnä 1917 (bolshevikkien kokouksessa sekä työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Yleisvenäläisen neuvottelukokouksen bolshevikki- ja menshevikkiedustajien yhdistetyssä kokouksessa) Taurian palatsin huoneistossa. Artikkelel julkaistiin sitten myös bolshevivistisissä sanomalehdissä „*Sotsial-Demokrat*” (Moskova), „*Proletari*” (Harkov), „*Krasnojarski Rabotshi*” (Krasnojarsk), „*Vperjod*” (Ufa), „*Bakinski Rabotshi*” (Baku), „*Kavkazski Rabotshi*” (Tiflis) ynnä muissa.— 1.
- ² „*Jedinstvo*” („Yhtenäisyys”) — päivälehti, ilmestyi Pietarissa maaliskuusta marraskuuhun 1917 sekä joulukuussa 1917 ja tammikuussa 1918 toisella nimellä; sitä toimitti G. V. Plehanov. Yhdisti puolustuskantalaisten menshevikkien äärimmäisen oikeistoryhmän ja kannatti varauksitta porvarillista Väliaikaista hallitusta; kävi raivokasta taistelua bolshevikkipuoluetta vastaan.— 6.
- ³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, I osa, ss. 1—2, 454—468; II osa, ss. 33, 418—420.— 7.
- ⁴ Kirjoitus „*Kuinka matkamme sujui*” on Leninin Pietarin Neuvoston Toimeenpanevalle komitealle tekemä selostus, jonka Lenin esitti Pietariin saapumisensa jälkeisenä päivänä, huhtikuun 4 (17) pnä 1917, niiden emigranttien toimeksiannosta, jotka palasivat hänen kanssaan Sveitsistä.— 9.
- ⁵ „*Nashe Slovo*” („Sanamme”) — menshevistis-trotskilainen päivälehti; julkaistiin Pariisissa tammikuusta 1915 syyskuuhun 1916.— 9.
- ⁶ *VSDTP:n Organisaatiokomitea* — menshevikkien johtava keskus; muodostettiin vuonna 1912 menshevikkilikvidaattojen sekä kaikkien puoluevastaisten ryhmien ja virtausten elokuun konferenssissa; toimi menshevikkipuolueen Keskuskomitean vaaleihin saakka, jotka toimitettiin elokuussa 1917.— 9.

- ⁷ „*Retsch*” („Puhe”) — päivälehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien; Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917; ilmestyi toisilla nimillä vuoden 1918 elokuuhun saakka.— 11.
- ⁸ *Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston manifestiksi* Lenin sanoo Pietarin Neuvoston vetoomusta „Koko maailman kansoille”, joka hyväksyttiin Neuvoston istunnossa maaliskuun 14 (27) pnä 1917 ja julkaistiin seuraavana päivänä keskuslehdissä. Sodan lopettamista vaatneiden vallankumouksellisten joukkojen painostuksesta eserrä- ja menshevikkijohtajien oli pakko hyväksyä tämä vetoomus. Vetoomuksessa kehoitettiin sotaikäyviin maiden työtätekeviä toimimaan rauhan hyväksi. Siinä ei kuitenkaan paljastettu sodan anastusluonnetta, ei esitetty rauhan taistelun käytännöllisiä toimenpiteitä ja oikeastaan puolusteltiin sitä, että porvarillinen Väliaikainen hallitus jatkoi imperialistista sota.— 11.
- ⁹ „*Novoje Vremja*” („Uusi Aika”) — taantumuksellisten aatelis- ja virkamiesbyrokraatiapiirien päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 alkaen; vuodesta 1905 se muuttui erääksi mustasotnialaisten äänenkannattajista. Lenin nimitti sitä lahjottavien sanomalehtien esikuvaksi. Helmikuun vallankumouksen jälkeen „*Novoje Vremja*” kannatti täydellisesti porvarillisen Väliaikaisen hallituksen vastavallankumouksellista politiikkaa ja harjoitti kiihkeää ajojahtia bolshevikkeja vastaan. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.— 12.
- ¹⁰ „*Russkaja Volja*” („Venäjän Tahto”) — porvarillinen päivälehti, joka oli perustettu ja jota julkaistiin suurpankkien varoilla; harjoitti pogromiagitaatiota bolshevikkeja vastaan. Lenin nimitti sitä erääksi kaikkein katalimmaksi porvarilliseksi lehdeksi. Ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1916 lokakuuhun 1917.— 12.
- ¹¹ „*Izvestija Petrogradskogo Soveta Rabotshih i Soldatskih Deputatov*” („Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajain Neuvoston Tiedonantaja”) — päivälehti; alkoi ilmestyä helmikuun 28 (maaliskuun 13) pnä 1917. Sen jälkeen kun Neuvostojen I yleisvenäläisessä edustajakokouksessa oli muodostettu työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen Toimeenpaneva Keskuskomitea, lehdestä tuli TpKK:n äänenkannattaja, ja elokuun 1 (14) pstä 1917 (132. numerosta) se ilmestyi nimellä „*Izvestija Tsentralnogo Ispolnitelnogo Komiteta i Petrogradskogo Soveta Rabotshih i Soldatskih Deputatov*” („Toimeenpanevan Keskuskomitean ja Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajain Neuvoston Tiedonantaja”). Koko tuon ajan lehti oli menshevikkien ja eserrien käsissä ja taisteli vimmatusti bolshevikkipuoluetta vastaan. Lokakuun 27 (marraskuun 9) päivästä 1917, Neuvostojen II yleisvenäläisen edustajakokouksen jälkeen „*Izvestijasta*” tuli Neuvostovallan virallinen äänenkannattaja. Maaliskuussa 1918, kun Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea ja Kansankomissaarien Neuvosto muuttivat Moskovaan, lehden julkaiseminen siirrettiin Pietarista Moskovaan.— 12.

¹² „Pravda” („Totuus”) — bolshevikkien legaalinen jokapäiväinen lehti; sitä julkaistiin Pietarissa; perustettiin Pietarin työläisten aloitteeseen nojautuen huhtikuussa 1912.

„Pravda” oli työväen joukkolehti, sitä julkaistiin työläisten itsensä keräämillä varoilla. Lehden ympärille muodostui laaja työläiskirjeenvaihtajien ja työläiskynäilijäin piiri. Niinpä yhtenä julkaisuvuotena siinä julkaistiin yli 11 tuhatta työläisten kirjettä. „Pravdaa” levisi keskimäärin 40 tuhatta kappaletta, ja muutamina kuukausina sen painosmäärä nousi 60 tuhanteen kappaleeseen päivässä.

Oleskellen ulkomailla V. I. Lenin johti „Pravdaa”, kirjoitti lehden miltei joka päivä, antoi sen toimituskunnalle ohjeita, keräsi lehden ympärille puolueen parhaita kirjailijavoimia. Lehden työhön osallistuivat aktiivisesti J. M. Sverdlov, J. V. Stalin, V. M. Molotov ja M. I. Kalinin. Vakituksina toimitustyöntekijöinä olivat M. S. Olminski, N. G. Poletajev, K. N. Samoiloa, N. N. Baturin, A. I. Jelizarova, K. S. Jeremejev ynnä muut. „Pravdan” työhön ottivat toimeliaasti osaa IV Valtakunnanduuman bolshevikkiedustajat: A. J. Badajev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov ja N. R. Shagov.

„Pravda” joutui alituisesti poliisivainojen alaiseksi. Olemassaolonsa ensimmäisenä vuotena se takavarikoitiin 41 kertaa, toimittajia vastaan nostettiin 36 oikeusjuttua ja toimittajat istuivat vankilassa yhteensä 47½ kuukautta. Kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana tsaarihallitus lakkautti „Pravdan” kahdeksan kertaa, mutta se ilmestyi jälleen uusilla nimillä: „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”), „Severnaja Pravda” („Pohjolan Totuus”), „Pravda Truda” („Työn Totuus”), „Za Pravdu” („Totuuden puolesta”), „Proletarskaja Pravda” („Proletaarinen Totuus”), „Putj Pravdy” („Totuuden Tie”), „Rabotshi” („Työmies”), „Trudovaja Pravda” („Työn Totuus”). Heinäkuun 8 (21) p:nä 1914, ensimmäisen maailmansodan alkamisen edellä, lehti lakkautettiin.

„Pravdaa” alettiin julkaista uudelleen vasta Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) p:stä 1917 „Pravda” alkoi ilmestyä VSDTP:n Pää-äänenkannattajana. Huhtikuun 5 (18) p:nä, palattuaan ulkomailta, V. I. Lenin tuli toimituskunnan kokoukseen ja asettui „Pravdan” johtoon. Heinäkuun 5 (18) p:nä 1917 junkkarit ja kasakat hävittivät „Pravdan” toimituksen. Heinä—lokakuussa 1917 „Pravda” Väliaikaisen hallituksen vainoamana muutti monta kertaa nimeään ja ilmestyi nimillä „Listok „Pravdy”” („„Totuuden” Lehtinen”), „Proletari” („Proletaari”), „Rabotshi” („Työmies”), „Rabotshi Putj” („Työmiehen Tie”). Lokakuun 27 (marraskuun 9) p:stä lehti alkoi ilmestyä alkuperäisellä nimellään — „Pravda”. — 12.

¹³ *Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostojen yleisvenäläinen neuvottelukokous*, jonka kutsui koolle Pietarin Neuvoston Toimeenpaneva komitea, pidettiin Pietarissa vuoden 1917 maaliskuun 29 ja huhtikuun 3 (huhtikuun 11 ja 16) päivän välisenä aikana.

Neuvottelukokouksessa oli läsnä Pietarin Neuvoston ja paikallisneuvostojen sekä myös rintama- ja selustajoukkojen edustajia. Neuvottelukokouksessa käsiteltiin kysymykset: sodasta, Väliaikaisesta

hallitukseen suhtautumisesta, Perustavasta kokouksesta sekä agraari-, elintarvike- y.m. kysymyksiä.

Neuvottelukokous, jossa menshevikkien ja eserrien vaikutusvalta oli vallitsevana, asettui „vallankumoukselliselle puolustus”-kannalle ja teki päätöksen porvarillisen Väliaikaisen hallituksen tukemisesta.— 16.

- ¹⁴ „*Rabotshaja Gazeta*” („Työväen Lehti”) — menshevikkien pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa joka päivä vuoden 1917 maaliskuusta marraskuuhun asti.— 18.
- ¹⁵ Leninin kirjanen „*Kirjeitä taktiikasta. I kirje*” ilmestyi Pietarissa vuonna 1917 bolshevistisen „*Priboi*” kustantamon julkaisemana kolmena painoksena. Kirjaseen kunkin painoksen liitteissä julkaistiin Huhtikuun teesit.— 24.
- ¹⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 396.— 25.
- ¹⁷ Lenin siteeraa Goethen teosta „*Faust*” (ks. J. W. Goethe. „*Faust*”, 1942, s. 77). — 27.
- ¹⁸ *Hänen majesteettinsa oppositio* — englantilainen parlamenttisanonta, jota käytetään parlamentin porvariedustajien oppositiovähemmistöstä. Pysyen uskollisena koko kapitalistiselle järjestelmälle ja kuningasvallalle nämä edustajat eivät kannata hallitusta ja vastustavat sen politiikkaa puolue- tai ryhmäetujen vuoksi. Porvarilliset ja pikkuporvarilliset puolueet käyttävät laajasti tätä parlamenttioppositiotaktiikkaa joukkojen peittämiseksi.
- Tällä sanonnalla Lenin luonnehtii menshevikkien ja eserrien polttiikkaa, kun nämä sanoissa aitaantuivat ulkokultaisesti imperialistisesta porvaristosta, mutta teoissa tukivat sitä, solmivat sen kanssa sopimuksen porvarillis-demokraattisen vallankumouksen sosialistiseksi vallankumoukseksi kasvamisen kaudella samoin kuin kadetit sopivat tsarismmin kanssa porvarillis-demokraattisen vallankumouksen kaudella.— 30.
- ¹⁹ „*Ilman tsaaria, mutta työväen hallitus*” — bolshevisminvastainen tunnus, jonka Parvus ja Trotski esittivät vuonna 1905. Lenin arvosteli ankarasti tätä tunnusta vallankumouksesta ilman talonpoikaistoa, tunnusta, josta tuli eräs vastavallankumouksellisen trotskilaisuuden perusteeksi.— 30.
- ²⁰ Ks. K. Marx. „*Kansalaissota Ranskassa*” (K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, I osa, ss. 454—468) ja F. Engels. „*Vuoden 1891 sosialidemokraattisen ohjelman luonnoksen arvostelua*” (K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 107—112).— 31.
- ²¹ Tarkoitetaan G. V. Plehanovin teosta „*Anarkismi ja sosialismi*”, joka julkaistiin ensin saksan kielellä vuonna 1894 (ks. G. V. Plehanov. Teokset, IV osa, 1925, ss. 167—248).— 32.

- ²² Lenin tarkoittaa omien teostensa kokoelmaa, joka julkaistiin Pietarissa vuoden 1907 lopussa: Vl. Iljin. „Kahdentoista vuoden ajalta. Kirjoitusten kokoelma. Ensimmäinen osa. Kaksi suuntaa venäläisessä marxilaisuudessa ja venäläisessä sosialidemokratiassa”.— 34.
- ²³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, II osa, s. 33.— 52.
- ²⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, I osa, s. 460.— 53.
- ²⁵ *Fabianilaiset* — reformistisen äärimmäisen opportunistisen „Fabianilaisten yhdistyksen” jäseniä; yhdistyksen perusti porvarillinen intelligenttiryhmä Englannissa vuonna 1884. Se sai nimensä roomalaisen sotapäällikön Fabius Cunctatorin („Vitkastelijan”) mukaan, joka oli tunnettu viivyttelytaktiikastaan ja ratkaisevien taistelujen välttelmisestä. Lenin sanoi Fabianilaisen yhdistyksen edustavan „opportunistimin ja liberaalisen työväenpolitiikan viimeistä sanaa”. Fabianilaiset vieroittivat proletariaattia pois luokkataistelusta ja julistivat, että kapitalismista voidaan siirtyä sosialismiin rauhallista tietä, vähitellen, uudistusten kautta. Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) fabianilaisten kanta oli sosialishovininäinen. Fabianilaisista annettua karakteristiikkaa ks. V. I. Leninin kirjoituksista: „Esipuhe kirjan „J. Ph. Beckerin, J. Dietzgenin, F. Engelsin, K. Marxin y.m. kirjeitä F. A. Sorgelle ynnä muille” venäjänkieliseen painokseen” (Teokset, 12. osa, ss. 354—355), „Sosialidemokratian agrariohjelma Venäjän vallankumouksessa” (Teokset, 15. osa, s. 165), „Englantilainen pasifismi ja englantilainen teorian vierokunta” (Teokset, 21. osa, s. 253) y.m.— 59.
- ²⁶ „*Labouristeiksi*” Lenin nimittää labouristeja, Englannin Työväenpuolueen (Labour Party) jäseniä.
- Työväenpuolue perustettiin vuonna 1900 ammattiliittojen sekä sosialististen järjestöjen ja ryhmien yhteenliittymänä, jonka tarkoitusperäksi asetettiin työväen edustajain saaminen parlamenttiin („Työväenedustuskomitea”). Vuonna 1906 Komitea nimittäytyi Työväenpuolueeksi (labourpuolueeksi). Labourpuolue, joka alun perin oli muodostuessaan kokoonpanoltaan työväenpuolue (johon myöhemmin liittyi melkoinen määrä pikkuporvarillisia aineksia), on ideologiansa ja taktiikkansa puolesta opportunistinen järjestö. Siitä hetkestä lähtien, kun tämä puolue syntyi, sen johtomiehet ovat noudattaneet porvariston kanssa harjoitettavaa luokkien yhteistoiminnan politiikkaa. Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) labourpuolueen johtomiehet olivat sosialishovininäisellä kannalla. Labouristit ovat monta kertaa muodostaneet hallituksen (vuosina 1924, 1929, 1945 ja 1950) ja ajaneet vallassa ollessaan kansanvastaista ulko- ja sisäpolitiikkaa. Ulkopoliitiikan alalla labouristien hallitukset hyväksyivät „Marshall-suunnitelman” orjuuttavat ehdot, allekirjoittivat Brysselin sopimuksen ja vetivät Englannin mukaan Pohjois-Atlantin liittoon. Labourpuolueen johtajiston politiikka herättää kasvavaa tyytymättömyyttä labourpuolueen rivijäsenissä, jotka vaativat puolueen politiikan muuttamista. Viimeksi pidetyissä

labourpuolueen vuosikokouksissa ovat perusjärjestöjen ja johtajiston mielipiteet eronneet jyrkästi niissä kysymyksissä, jotka koskevat kansallistamista, Pohjois-Atlantin sopimusta, Englannin politiikkaa Lähi- ja Kauko-Idässä y.m. Rivijäsenten painostuksesta on labourpuolueen johdossa syntynyt ristiriitoja, jotka ovat johtaneet labourpuolueen virallista politiikkaa vastustavien vasemmistoryhmien muodostumiseen.— 59.

²⁷ „*Työläis- eli työyhteisö*” — „Arbeitsgemeinschaft” („Sosialidemokraattinen työväenryhmä”) — saksalaisten keskustalaisten järjestö: sen perustivat maaliskuussa 1916 valtiopäivien edustajat, jotka olivat eronneet valtiopäivien virallisesta sosialidemokraattisesta ryhmästä. Tämä ryhmä muodosti vuonna 1917 perustetun Saksan keskustalaisen Riippumattoman sosialidemokraattisen puolueen kantajoukon; mainittu puolue puolusteli avoimia sosialishovinisteja ja kannatti yhtenäisyyden säilyttämistä näiden kanssa.— 61.

²⁸ *Minoritäärit eli longuet'laiset* — Ranskan sosialistisen puolueen vähemmistö, joka muodostui vuonna 1915. Longuet'laiset (sosiaalireformisti Longuet'n kannattajat) noudattivat keskustalaisia katsantokantoja ja harjoittivat sovittelupolitiikkaa sosialishoviniestien suhteen.

Ensimmäisen maailmansodan aikana longuet'laiset olivat sosialipasifistisella kannalla. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen voitettua Venäjällä longuet'laiset julistivat sanoissa olevansa proletariaatin diktatuurin kannattajia, mutta tosiasiaassa he pysyivät sen vihollisina. He harjoittivat edelleenkin sovittelupolitiikkaa sosialishoviniestien suhteen ja kannattivat Versaillesin rosvooruhaa. Jäätyään vähemmistöön Ranskan sosialistisen puolueen edustajakokouksessa, joka pidettiin joulukuussa 1920 Tours'issa ja jossa vasemmistosipi pääsi voitolle, longuet'laiset yhdessä avointen reformistien kanssa erosivat puolueesta ja liittyivät niin sanottuun 2 $\frac{1}{2}$ Internationaleen, ja sen hajoamisen jälkeen palasivat II Internationaleen.— 61.

²⁹ „*Englannin Riippumaton työväenpuolue*” (Independent Labour Party) perustettiin vuonna 1893. Puolueen johdossa olivat James Keir Hardie, R. MacDonald y.m. Väittäen olevansa poliittisesti riippumaton porvarillisista puolueista Riippumaton työväenpuolue oli itse asiassa „riippumaton sosialismista, mutta riippuvainen liberalismista” (*Lenin*). Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) Riippumaton työväenpuolue esitti alussa sodanvastaisen manifestin (elokuun 13 p:nä (u. l.) 1914). Sitten helmikuussa 1915, Ententen maiden sosialistien Lontoon konferenssissa riippumattomat yhtyivät kannattamaan konferenssin hyväksymää sosialishovinistista päätöslauselmaa. Siitä lähtien riippumattomien johtomiehet olivat kannanotoissaan sosialishovinistisia käyttäen kilpenään pasifistisia fraaseja. Kun sitten vuonna 1919 perustettiin Komintern, Riippumattoman työväenpuolueen johtomiehet päättivät puolueen vasemmistolaisuutensa jäsenjoukkojen painostuksesta erota II Internationalesta. Vuonna 1921 riippumattomat liittyivät n.s. 2 $\frac{1}{2}$ Internationaleen ja sen hajottua uudelleen II Internationaleen. Vuonna

1921 Englannin Riippumattoman työväenpuolueen vasen siipi erosi puolueestaan ja liittyi Ison Britannian Kommunistiseen puolueeseen.— 61.

³⁰ *Britannian sosialistinen puolue* (B.S.P.— British Socialist Party) perustettiin vuonna 1911 Manchesterissa. Sen kantajoukkona oli vuonna 1884 muodostunut Sosialidemokraattinen liitto (jonka johdossa olivat Hyndman, Harry Quelch, Tom Mann y.m.), joka sittemmin muutti nimensä Sosialidemokraattiseksi puolueeksi. Britannian sosialistinen puolue harjoitti propagandaa ja agitaatiota marxilaisessa hengessä, ja se oli „ei opportunistinen, liberaaleista *todella* riippumaton” puolue (*Lenin*). Puolueen pienuus ja irtautuneisuus joukoista tekivät sen luonteeltaan hieman lahkokuntalaiseksi.

Ensimmäisen maailmansodan aikana (1914—1918) puolueessa kärjistyivät jyrkästi erimielisyydet kahden virtauksen — Hyndmanin johtaman ilmi shovinistisen virtauksen ja A. Inkpenin, F. Rothsteinin, Asqieu'n y.m. johtaman internationalistisen virtauksen välillä. Helmikuussa 1916 Asqieu'n ja F. Rothstein perustavat „The Call” nimisen viikkolehden, jonka palstoilla harjoitettiin sodanvastaista agitaatiota. Britannian sosialistisen puolueen paikallisjärjestöissä toimitetun referendumin tuloksena päätettiin yhtyä Zimmerwaldin vasemmiston ohjelmaan. Huhtikuussa 1916 pidetyssä puolueen Solfordin edustajakokouksessa edustajien valtava enemmistö tuomitsi Hyndmanin ja hänen kannattajiensa sosialishovinistisen kannan, ja nämä erosivat puolueesta. Edustajakokouksessa valittiin uusi johtokunta, jonka päämiehenä olivat J. Maclean ja A. Inkpen. Uusi johtajisto ryhtyi taistelemaan imperialistista sotaa vastaan paljastan päättäväisesti labourpuolueen reformistista ja sosialishovinistista huippukerrosta. Maaliskuussa 1918 pidetty Britannian sosialistisen puolueen edustajakokous tervehti yksimielisesti Lokakuun Suurta sosialistista vallankumousta. Vuonna 1919 puolue päätti liittyä Kommunistiseen Internationaleen. Vuonna 1920 Britannian sosialistinen puolue pani alulle Ison Britannian Kommunistisen puolueen perustamisen ja enemmistö sen järjestöistä liittyi kommunistiseen puolueeseen.— 61.

³¹ *Zimmerwaldin vasemmistoryhmän* muodosti Lenin Internationalistien ensimmäisessä sosialistikonferenssissa, joka pidettiin syyskuun alussa 1915 Zimmerwaldissa (Sveitsi). Tätä konferenssia Lenin sanoi „ensimmäiseksi askeleeksi” sodanvastaisen internationalistisen liikkeen kehityksessä. Leninin johtamilla bolshevikkeilla oli Zimmerwaldin vasemmistoryhmässä ainoa oikea, loppuun saakka johdonmukainen kanta. Ryhmään kuului horjuviakin internationalisteja. Heidän virheidensä arvostelua ks. V. I. Leninin kirjoituksista „Juniuksen kirjasein johdosta”, „Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvetoja” ja „„Aseistariisumis”-tunnuksesta” (ks. Teokset, 22. osa, ss. 295—310, 311—352 ja 23. osa, ss. 88—99).— 61.

³² „*Internationale-ryhmän*” perustivat Saksan vasemmistolaiset sosialidemokraatit K. Liebknecht, R. Luxemburg, K. Zetkin, F. Mehring y.m. ensimmäisen maailmansodan alussa. Myöhemmin tätä ryhmää alettiin nimittää myös „Spartakus” liitoksi. Spartakistit harjoittivat

joukkojen keskuudessa vallankumouksellista propagandaa imperialistista sotaa vastaan, paljastivat Saksan imperialismiin anastuspolitiikan ja sosialidemokratian johtajien petturuuden. Mutta spartakistit, Saksan vasemmistolaiset, eivät päässeet vapaiksi puolimenshevistisistä virheistä teorian ja politiikan tärkeimmissä kysymyksissä: he kehittivät puolimenshevististä imperialismiteoriaa, hylkäsivät kansakuntien itsemääräämisperiaatteen sen marxilaisessa mielessä (se on aina eroamiseen ja itsenäisten valtioiden muodostamiseen saakka), he kielsivät kansallisten vapausotien mahdollisuuden imperialismiin kaudella, aliarvioivat vallankumouksellisen puolueen merkitystä ja ihannoivat liikkeen alkuvoimaisuutta. Saksan vasemmistolaisten virheitä on arvosteltu V. I. Leninin kirjoituksissa: „Juniuksen kirjasen johdosta”, „Marxilaisuuden irvikuvasta ja „imperialistisesta ekonomismista”” y.m. (Ks. Teokset, 22. osa, ss. 295—310 ja 23. osa, ss. 18—69). Vuonna 1917 spartakistit liittyivät „riippumattomien” keskustalaiseen puolueeseen säilyttäen organisatorisen itsenäisyytensä. Saksan marraskuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1918 spartakistit erosivat „riippumattomista” ja joulukuussa samana vuonna perustivat Saksan Kommunistisen puolueen.— 62.

³³ „Amerikan sosialistinen työväenpuolue” (Amerikan sosialistinen työn puolue—S.L.P.) perustettiin vuonna 1876 I Internationalen amerikkalaisten jaostojen, sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja Yhdysvaltojen eräiden sosialististen ryhmien yhdistymisen tuloksena. Suurimman osan tämän puolueen jäsenistä muodostivat emigrantit. Amerikan sosialistinen työväenpuolue oli luonteeltaan lahkolaispuolue, sillä ei ollut milloinkaan laajoja yhteyksiä proletariisiin joukkoihin. Ensimmäisen maailmansodan vuosina Amerikan sosialistinen työväenpuolue kallistui internationalismiin.— 63.

³⁴ Lenin tarkoittaa vuonna 1901 perustetun Amerikan Sosialistisen puolueen (reformistisen, opportunistisen puolueen) vallankumouksellista vähemmistöä. Vallankumouksellinen vähemmistö asetti internationalistiselle kannalle, esiintyi imperialistista sotaa vastaan (1914—1918) ja Venäjällä tapahtuneen Lokakuun sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta muodosti vasemmistosiiven, joka erosi vuonna 1919 Sosialistisesta puolueesta ja pani alulle Amerikan Yhdysvaltojen Kommunistisen puolueen perustamisen muodostaen tämän puolueen kantajoukon.

Amerikan Sosialistisen puolueen oikeistolainen enemmistö puolusteli ensimmäisen maailmansodan aikana (1914—1918) imperialistista sotaa ja tuki Amerikan imperialismiin politiikkaa. Jakautumisen jälkeen Amerikan Sosialistinen puolue muuttui vähälukuseksi lahkolaisjärjestöksi. Vuoden 1957 alussa Sosialistinen puolue yhtyi Sosialidemokraattiseen federaatioon. Uudessa järjestössä lasketaan olevan enintään 5 tuhatta jäsentä ja sen nimenä on Sosialistinen puolue— Sosialidemokraattinen federaatio.— 63.

³⁵ „Tribuunalaisten” puolueeksi Lenin nimittää Hollannin sosialidemokraattista puoluetta, joka muodostettiin vuonna 1909. Alunperin tribuunalaiset muodostivat Hollannin sosialidemokraattisen työväen-

puolueen vasemmistosiiven, joka perusti vuonna 1907 sanomalehden „Tribuuna” („De Tribune”) ja ryhmittyi sen ympärille. Vuonna 1909 tribuunalaiset erotettiin sosialidemokraattisesta työväenpuolueesta ja he perustivat itsenäisen puolueen. Tribuunalaiset muodostivat Hollannin työväenliikkeen vasemmistosiiven, mutta he eivät olleet johdonmukaisesti vallankumouksellinen puolue. Vuonna 1918 tribuunalaiset osallistuivat Hollannin Kommunistisen puolueen perustamiseen.

Sanomalehti „Tribuuna” oli vuodesta 1909 Hollannin sosialidemokraattisen puolueen äänenkannattaja ja vuodesta 1918 Kommunistisen puolueen äänenkannattaja; 30-luvun alusta vuoteen 1940 saakka se ilmestyi nimellä „Volksdagbladet” („Kansanlehti”).— 63.

³⁶ Ruotsin *nuorten eli vasemmistolaisten puolueeksi* Lenin nimitti vasemmistovirtausta Ruotsin sosialidemokratiassa. Imperialistisen maailmansodan vuosina „nuoret” olivat internationalistisella kannalla, kuuluivat Zimmerwaldin vasemmistoon. Toukokuussa 1917 he perustivat Ruotsin vasemmistolaisen sosialidemokraattisen puolueen. Tämän puolueen edustajakokouksessa vuonna 1919 tehtiin päätös Kommunistiseen Internationaleen yhtymisestä. Vuonna 1921 puolueen vallankumouksellinen siipi perusti Ruotsin Kommunistisen puolueen, joka liittyi Kominterniin.— 63.

³⁷ „*Tesnjakit*” — Bulgarian vallankumouksellinen sosialidemokraattinen työväenpuolue, joka perustettiin vuonna 1903 sosialidemokraattisen puolueen kahtiajakautumisen jälkeen. „Tesnjakkien” perustaja ja johtaja oli D. Blagojev. Vuosina 1914—1918 „tesnjakit” esiintyivät imperialistista sotaa vastaan. Vuonna 1919 „tesnjakit” liittyivät Kommunistiseen Internationaleen ja ottivat nimekseen Bulgarian Kommunistinen puolue.— 63.

³⁸ „*Eteepäin!*” („Avanti!”) — päivälehti, Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattaja; perustettu joulukuussa 1896. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli epäjohdonmukaisesti internationalismin kannalla eikä katkaissut yhteyksiään reformisteihin. Nykyään lehti ilmestyy Italian sosialistisen puolueen pää-äänenkannattajana.— 63.

³⁹ Mainittu päätöslauselma on Leninin kirjoittama ja se esitettiin Zürichin kantonin sosialidemokraattisen järjestön edustajakokouksessa Sveitsin vasemmistolaisten sosialidemokraattien nimessä (ks. Teokset, 23. osa, s. 291).— 63.

⁴⁰ „*Kello*” („Die Glocke”) — kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti, sitä julkaisi Münchenissä ja sitten Berliinissä vuosina 1915—1925 Saksan sosialidemokraattisen puolueen jäsen, sosialishovinisti Parvus (Helphand), Saksan imperialismin asiamies.— 65.

⁴¹ Tarkoitetaan vetoomusta „*Taloudelliseen häviöön ja kuolemaan saatetuille kansoille*”, joka hyväksyttiin huhtikuun 24—30 p:nä (u.l.) 1916 Kienthalissa (Sveitsissä) pidetyssä „zimmerwaldilaisten” toisessa Kansainvälisessä konferenssissa. Lausuntoa Kienthalin konferenssin

- ja sen hyväksymän manifestin merkityksestä ks. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi”, 5. suomenk. painos, ss. 185—186.— 65.
- ⁴² „*Nuorison Internationale*” („Jugend-Internationale”) — Zimmerwaldin vasemmistolle läheisen Sosialististen nuorisojärjestöjen kansainvälisen liiton äänenkannattaja; julkaistiin Zürichissä syyskuusta 1915 toukokuuhun 1918.— 66.
- ⁴³ Lenin tarkoittaa menshevikkien äänestystä Pietarin Neuvoston Toimeenpanevan komitean istunnossa huhtikuun 7 (20) p:nä 1917 „Vapauden lainan” kannattamisesta; tämän lainan laski liikkeelle Väliaikainen hallitus sotamenojen rahoittamiseksi.— 68.
- ⁴⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, II osa, 1959, ss. 11—28, sekä K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 386—387.— 68.
- ⁴⁵ Ks. K. Marxin ja F. Engelsin teosta „Saksalainen ideologia”, jossa tämä Heinen sanonta on siteerattu (K. Marx ja F. Engels. Teokset, IV osa, 1938, s. 507).— 70.
- ⁴⁶ „*Soldatskaja Pravda*” („Sotilaan Totuus”) — bolshevistinen päivälehti; alkoi ilmestyä huhtikuun 15 (28) p:nä 1917 VSDTP (b):n Pietarin komitean Sotilasjärjestön äänenkannattajana ja toukokuun 19 p:stä (kesäkuun 1 p:stä) 1917 siitä tuli VSDTP (b):n Keskuskomitean Sotilasjärjestön äänenkannattaja; Väliaikainen hallitus tuhosi ja lakkautti „*Soldatskaja Pravdan*” samanaikaisesti „*Pravdan*” kanssa heinäkuun päivinä 1917. Lokakuun vallankumouksen jälkeen lehden julkaisemista jatkettiin entisellä nimellä ja jatkui maaliskuuhun 1918.— 73.
- ⁴⁷ Leninin kirjasen „*Venäjän poliittiset puolueet ja proletariaatin tehtävät*” julkaisi kustannusliike „*Zhizn i Znanije*” Pietarissa heinäkuussa 1917 seuraavalla alaotsikolla varustettuna: „Selitys toimintaohjelman luonnokseen, jonka on laatinut *N. Lenin* bolshevikkien neuvottelukokouksissa käsiteltäväksi. Itse luonnoksen julkaiseminen viivästyi yksinomaan siksi, ettei Pietarissa ole riittävästi kirjapainoja”.
- V. I. Leninin kirjanen „*Venäjän poliittiset puolueet ja proletariaatin tehtävät*” julkaistiin englannin kielellä aikakauslehdessä „*The Class Struggle*” („*Luokkataistelu*”), New York, marras-joulukuu 1917, I nidos, № 4, ss. 49—59, sekä sanomalehdessä „*The New York Evening Post*” („*New Yorkin Iltaposti*”) tammikuun 15 p:nä 1918.
- Vuonna 1918 Moskovassa ilmestyi kirjasen toinen painos V. I. Leninin esipuheella varustettuna.— 77.
- ⁴⁸ „*Kontaktikomitean*” muodosti menshevistis-eserräläinen Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvoston Toimeenpaneva komitea maaliskuun 8 (21) p:nä 1917 ylläpitämään yhteyttä Väliaikaiseen hallitukseen, „vaikuttamaan” siihen ja „valvomaan” sen toimintaa. Todellisuudessa „*kontaktikomitea*” auttoi Väliaikaisen hallituksen

porvarillisen politiikan toteuttamista ja pyrki estämään työläisjoukkoja käymästä aktiivista vallankumouksellista taistelua kaiken vallan siirtämiseksi Neuvostoilte. „Kontaktikomiteaan” kuuluivat Tshheidze, Steklov, Suhanov, Filippovski ja Skobelev (myöhemmin siihen tulivat Tshernov ja Tsereteli). „Kontaktikomitea” oli olemassa vuoden 1917 toukokuuhun asti, jolloin menshevikkien ja eserrien edustajat menivät välittömästi porvarilliseen Väliaikaiseen hallitukseen.— 82.

- ⁴⁹ Lenin tarkoittaa maatalousministeri A. I. Shingarjovin sähkösanomaa Rjazanin kuvernementin Ranenburgin ujestin toimeenpanevalle komitealle. Tällä sähköellä kumottiin toimeenpanevan komitean päätös tilanherraille kuuluneiden, palkkatyöllä muokattujen viljelysmaiden luovuttamisesta talonpoikain käyttöön vuokraajan oikeuksin sekä maatalouskaluston, hevosten ja siementen pakko-otosta niiden hinnan maksua vastaan.

Lenin paljasti kirjoituksissaan tämän porvarillisen Väliaikaisen hallituksen toimenpiteen kansanvastaisen luonteen (ks. V. I. Lenin. „„Vapaaehtoinen sopimusko” tilanherrain ja talonpoikien välillä?”, tämä osa, s. 118).— 87.

- ⁵⁰ „The Times” („Ajat”)— Englannin porvariston vanhoillisten piirien vaikutusvaltainen päivälehti; ilmestyy Lontoossa vuodesta 1785 asti.— 95.

- ⁵¹ Tarkoitetaan sotaa koskevaa Väliaikaisen hallituksen deklaraatiota, joka julkaistiin keskuslehdissä maaliskuun 28 ja 29 (huhtikuun 10 ja 11) pñä 1917.— 96.

- ⁵² *Minskissä pidetyksi sotilaiden edustajakokoukseksi* Lenin nimittää Länsirintaman armeijan ja selustan sotilaiden ja työläisten edustajain kokousta, joka pidettiin Minskissä huhtikuun 7—16 (20—29) pñä 1917. Edustajakokouksessa oli läsnä noin 1200 edustajaa.

Kamppaillakseen sotamiesjoukkojen valloittamiseksi vallankumouksen puolelle bolshevikit osallistuivat edustajakokoukseen. Se, että edustajina tässä kokouksessa olivat enimmäkseen menshevikki- ja eserräpuolueen jäsenet ja heille myötämieliset, määräsi kokouksen päätösten luonteen. Työjärjestyksen tärkeimmistä kysymyksistä (sodasta ja Väliaikaiseen hallitukseen suhtautumisesta) edustajakokous hyväksyi maaliskuun lopulla ja huhtikuun alussa 1917 Pietarissa koolla olleen Neuvostojen Yleisvenäläisen neuvottelukokouksen sovitteluluoitoiset päätöslauseimat, toisin sanoen se yhtyi „vallankumouksellisen puolustuskannan” asenteeseen ja ilmoitti kannattavansa Väliaikaisen hallituksen tukemista.— 98.

- ⁵³ Kysymys on Leninin selostuksesta, jonka hän piti Neuvostojen Yleisvenäläiseen neuvottelukokoukseen osallistuneiden bolshevikki- ja menshevikkiedustajien yhteisessä kokouksessa huhtikuun 4 (17) pñä 1917 (ks. tätä osaa, ss. 3—8, 24).— 102.

- ⁵⁴ „Delo Naroda” („Kansan Asia”)— päivälehti, eserräpuolueen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 maaliskuusta vuoden

1918 kesäkuuhun asti muuttaen monta kertaa nimeä. Lehteä alettiin julkaista uudelleen lokakuussa 1918 Samarassa (ilmestyi kolme numeroa) ja maaliskuussa 1919 Moskovassa (ilmestyi kymmenen numeroa). Sitten lehti lakkautettiin vastavallankumouksellisen toimintansa vuoksi.— 104.

⁵⁶ Vetoamus „Pogromimiehiä vastaan”, joka on muunnos vetoamuksesta „Sotilaille ja matruuseille” (ks. tätä osaa, ss. 108—110), hyväksyttiin VSDTP(b):n Pietarin kaupunkikonferenssissa huhtikuun 14 (27) pnä 1917, kun käsiteltiin ylimääräisesti työjärjestyksen kuudetta kysymystä „Pravdan” vainoamisesta”.— 111.

⁵⁶ Ministeri A. I. Shingarjovin sähkösanoma julkaistiin „Den” lehden 33. numerossa huhtikuun 14 pnä 1917 ja samana päivänä siitä mainittiin „Pravdan” 32. numeron pääkirjoituksessa.

„Den” („Päivä”) — suuntaukseltaan liberaalis-porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa pankkien varoilla vuodesta 1912. Lehteä avustivat menshevikkilikvidaattorit, joiden käsiin lehti siirtyi täydellisesti vuoden 1917 helmikuun jälkeen. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917, jonka jälkeen sitä julkaistiin toisilla nimillä vuoden 1918 toukokuuhun asti.— 118.

⁵⁷ „Malenkaja Gazeta” („Pikkulehti”) — porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa syyskuusta 1914 heinäkuuhun 1917.— 119.

⁵⁸ VSDTP:n (bolshevikkien) Pietarin kaupunkikonferenssi pidettiin huhtikuun 14—22 (huhtikuun 27 — toukokuun 5) pnä 1917. Konferenssissa oli läsnä 57 edustajaa. Konferenssin työjärjestys: nykyinen ajankohta; suhtautumisesta työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvostoon ja kysymys sen reorganisoimisesta; puoluejärjestön rakenne; suhtautuminen sosialidemokratian muihin suuntauksiin; kaupunkia käsittelevät vaalit; „Pravdan” vainoamisesta. V. I. Lenin piti alustuksen silloista ajankohtaa koskevasta kysymyksestä.

Konferenssi hyväksyi Leninin Huhtikuun teesit ja otti ne työnsä perustaksi.— 123.

⁵⁹ „Sotsial-Demokrat” („Sosialidemokraatti”) — VSDTP:n Pää-äänenkannattaja, illegaalinen lehti; julkaistiin helmikuusta 1908 tammikuuhun 1917; ilmestyi 58 numeroa. Ensimmäinen numero ilmestyi Venäjällä ja sen jälkeen lehden painattaminen siirtyi ulkomaille, ensin Pariisiin, sitten Geneveen. Pää-äänenkannattajan toimitus oli muodostettu VSDTP:n Keskuskomitean päätöksen mukaisesti bolshevikkien ja menshevikkien sekä Puolan sosialidemokraattien edustajista. „Sotsial-Demokrat” lehdessä julkaistiin yli 80 Leninin artikkelia ja pienempää kirjoitusta. Lehden toimituksessa Lenin kävi taistelua johdonmukaisen bolshevistisen suunnan puolesta. Osa toimituksen jäsenistä (Kamenev ja Zinovjev) suhtautui sovittellevasti likvidaattoreihin koettaen häiritä leniniläisen linjan ajamista. Toimituksen menshevikkijäsenet Martov ja Dan sabotivat Pää-äänenkannattajan toimitustyötä ja puolustivat samalla avoimesti omissa ryhmäkuntalehdessään „Golos Sotsial-Demokrata” likvidaattoruutta.

- Leninin leppymätön taistelu likvidaattoreita vastaan sai aikaan sen, että Martov ja Dan erosivat kesäkuussa 1911 „Sotsial-Demokratian” toimituksesta. Vuoden 1911 joulukuusta lähtien „Sotsial-Demokratia” toimitti V. I. Lenin.— 126.
- ⁶⁰ *Talonpoikain edustajain kokoukseksi* Lenin nimittää talonpoikaisjärjestöjen ja talonpoikien Neuvostojen edustajien neuvottelukokousta, joka pidettiin Pietarissa huhtikuun 12—17 (25—30) pnä 1917. Neuvottelukokous oli omistettu Talonpoikain edustajain yleisvenäläisen kokouksen koollekutsumisen valmistelulle; edustajakokous pidettiin toukokuun 4—28 (toukokuun 17—kesäkuun 10) pnä 1917.— 151.
- ⁶¹ Lenin tarkoittaa Osuuskuntien yleisvenäläistä edustajakokousta, joka pidettiin Moskovassa maaliskuun 25—28 (huhtikuun 7—10) pnä 1917. Edustajakokouksessa oli läsnä noin 800 edustajaa. Edustajakokouksessa käsiteltiin kysymykset Yleisvenäläisen osuuskuntaliiton perustamisesta, osuustoimintajärjestöjen osallistumisesta elintarvikeasioihin, osuuskuntien osallistumisesta Perustavan kokouksen valmisteluun y.m. Menshevikeillä ja eserrillä oli edustajakokouksessa suurin vaikutusvalta. Edustajakokous kannatti osuuskuntien osallistumista Perustavan kokouksen koollekutsumisen valmisteluun, Väli-aikaisen hallituksen tukemista ja imperialistisen maailmansodan jatkamista.
- V. I. Leninin huomiota kiinnittänyt edustajakokouksen mielipide talonpoikien edustajain Neuvostojen perustamisesta talonpoikaiston joukkojärjestön parhaimpana muotona esitettiin päätöslauselmassa, joka hyväksyttiin „Osuuskuntien osallistumisesta maan uudistamiseen” tehdyn alustuksen johdosta.— 151.
- ⁶² *„Finansovaja Gazeta”* („Finanssilehti”) ilmestyi joka päivä Pietarissa vuosina 1915—1917 iltajulkaisuna.— 161.
- ⁶³ Lenin tarkoittaa Ranskaa koskevaa M. J. Saltykov-Shtshedrinin lausuntoa, jonka hän on antanut kuvauksissaan „Ulkomailla” (ks. M. J. Saltykov-Shtshedrin. Valittuja teoksia, 1947, s. 407).— 164.
- ⁶⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, I osa, 1958, s. 458.— 165.
- ⁶⁵ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, II osa, 1959, ss. 22—23.— 180.
- ⁶⁶ *„Novaja Zhizn”* („Uusi Elämä”)—suuntaukseltaan menshevistinen päivälehti, sosialidemokraattien, niin sanottujen „internationalistien” ryhmän äänenkannattaja; mainittu ryhmä yhdisti Martovia kannattaneita menshevikkejä sekä puolimenshevistisiä intelligenttiyksilöitä. „Novaja Zhiznin” ryhmä horjui alituisesti sovittelijain ja bolshevikkien välillä.
- „Novaja Zhizn” ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 huhtikuusta alkaen; Lokakuun vallankumouksen jälkeen se asettui Neuvostovaltaa kohtaan vihamieliselle kannalle ja lakkautettiin heinäkuussa 1918.— 182.

- 67 „*Gazeta-Kopeika*” („*Kopeekkalehti*”) — bulevardilehden tyyppinen porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa vuodesta 1908; lakkautettiin vuonna 1918.— 195.
- 68 „*Birzhevye Vedomosti*” („*Pörssitiedonannot*”) — porvarillinen päivälehti, joka ilmestyi Pietarissa vuodesta 1880. „*Birzhevka*” nimityksestä tuli porvarillisen lehdistön periaatteettomuutta ja lahjottavuutta tarkoittava yleisnimi. Lehden lakkautti Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lokakuun lopulla 1917.— 204.
- 69 Leninin E. Torniaiselle myöntämä haastattelu julkaistiin toukokuun 8 p:nä 1917 Suomen sosialidemokraattisen „*Työmies*” lehden 122. numerossa olleessa kirjoituksessa, jonka otsikkona oli „*Venäjän vallankumousmiesten haastattelua*” ja jossa oli seuraava kirjoittajan johdanto:
 „„*Pravdan*” toimituksessa tapasin tov. Leninin, josta on viime päivinä Venäjällä puhuttu. Lenin ei kiireiden takia suostunut myöskään puhumaan kuin lyhyesti. Kysymyksiini hän vastasi kumminkin seuraavaa...”
 „*Työmies*” lehteä julkaistiin Helsingissä maaliskuusta 1895 vuoteen 1918.— 208.
- 70 Lenin tarkoittaa puolueen Pietarin komitean jäsenten pienen ryhmän (Bogdatjev y.m.) seikkailutaktiikkaa; tämä ryhmä esitti vuoden 1917 huhtikuun mielenosoituksen aikana tunnuksen Väliaikaisen hallituksen viipymättömästä kukistamisesta, vaikka puolueen suuntana oli vallankumouksen rauhanomainen kehitys sillä kaudella. VSDTP:n (bolshevikkien) Keskuskomitea tuomitsi tämän ryhmän menettelyn.— 209.
- 71 VSDTP(b):n Seitsemäs (Huhtikuun) Yleisvenäläinen konferenssi pidettiin Pietarissa huhtikuun 24—29 (toukokuun 7—12) p:nä 1917. Konferenssissa oli läsnä 133 päätösvaltaista ja 18 neuvottelevaa edustajaa, jotka edustivat 80 tuhatta puolueen jäsentä. Tämä oli bolshevikkien ensimmäinen legaalinen konferenssi, ja sillä oli puolueen edustajakokouksen merkitys.
 Lenin piti selostuksia ja puheita kaikista konferenssin työjärjestyksen peruskysymyksistä. Konferenssi hyväksyi Leninin päätöslauselmaehdotukset sodasta, Väliaikaisen hallituksen suhtautumisesta, silloisesta ajankohdasta, puolueen ohjelman tarkistamisesta, agraarikysymyksestä, internationalistien yhteenliittymisestä pikkuporvarillista puolustuskantaista liittoutumaa vastaan, Neuvostoista, kansallisuuskysymyksestä sekä Borgbjergin ehdotuksen johdosta.
 Selostuksen kansallisuuskysymyksestä piti Stalin. Lenin paljasti Kamenevin ja Rykovin menshevistisen antautumiskannan, kun nämä esiintyivät konferenssissa sosialistista vallankumousta vastaan; arvosteli ankarasti Pjatakovin katsomuksia, joka esiintyi kansallisuuskysymyksessä puolueen poliittikkaa vastaan ja oli jo sotavuosina yhdessä Buharinin kanssa kansallis-shovinistisella kannalla. Pjatakov ja Buharin olivat kansakuntien itsemääräämisoikeutta vastaan. Lenin tuomitsi jyrkästi Zinovjevien puheen, jossa

tämä puolusti bolshevikkien ja zimmerwaldilaisten yhteistoimintaa ja vastusti uuden, *Kommunistisen Internationalen* perustamista.

Huhtikuun konferenssi otti työnsä perustaksi Leninin Huhtikuun teesit, määritteli puolueen linjan kaikissa vallankumouksen peruskysymyksissä ja suuntasi puolueen taisteluun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen muuttamisesta sosialistiseksi vallankumoukseksi.— 211.

⁷² Ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, s. 264.— 226.

⁷³ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 105—106.— 227.

⁷⁴ Kysymys tämän konferenssin koollekutsumisesta heräsi huhtikuussa 1917. Tanskalainen sosialidemokraatti Borgbjerg saapui Pietariin ja Tanskan, Norjan ja Ruotsin työväenpuolueiden Yhdistetyn komitean nimessä kehotti Venäjän sosialistisia puolueita osallistumaan konferenssiin, joka kutsuttiin koolle Tukholmaan käsittelemään rauhansolmimiskysymystä. Menshevikit ja eserrät ottivat vastaan Borgbjergin ehdotuksen. Leninin aloitteesta Huhtikuun konferenssi vastusti päättäväisesti tätä ehdotusta ja paljasti Borgbjergin Saksan imperialismin asiamieheksi.— 234.

⁷⁵ VSDTP:n II edustajakokouksessa v. 1903 hyväksytyn puolueen ohjelman muuttamista koskevan kysymyksen Lenin herätti jo Huhtikuun teeseissä. Huhtikuun yleisvenäläinen konferenssi hyväksyi Leninin ehdotuksesta yleisen päätöslauselman ohjelman muuttamisen välttämättömyydestä, määritteli näiden muutosten perussuunnan ja kehotti puolueen jäseniä osallistumaan aktiivisesti uuden ohjelman laadintaan. Siinä tarkoituksessa julkaistiin kohta konferenssin jälkeen kirjanen „Aineistoa puolueen ohjelman tarkistamisesta”, jonka toimittajana ja esipuheen laatijana oli V. I. Lenin.

Puolueen uuden ohjelman laadinta suoritettiin loppuun vasta Lokakuun vallankumouksen jälkeen ja ohjelma hyväksyttiin VKP(b):n VIII edustajakokouksessa maaliskuussa 1919.— 266.

⁷⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, suomenk. painos, I osa, 1958, s. 24.— 266.

⁷⁷ Tsaarin sensuurin polttama kirja oli Leninin teos „Sosialidemokratian agraariohjelma Venäjän ensimmäisessä vallankumouksessa vuosina 1905—1907”, jonka hän oli kirjoittanut vuoden 1907 lopulla (ks. Teokset, 13. osa, ss. 205—403). Vuonna 1908 kirja painatettiin Pietarissa, mutta jo kirjapainossa poliisi konfiskoi ja hävitti sen. Ainoastaan yksi kappale on säilynyt. Kirja ilmestyi ensi kerran vuonna 1917.— 272.

⁷⁸ Kysymys on osallistumisesta suunnitteilla olleeseen internationalistisocialistien kolmanteen konferenssiin, joka oli määrätty kokoontuvaksi toukokuun 18 p:nä 1917 Tukholmassa ja pidettiin elokuussa 1917. Huhtikuun konferenssin päätöksen mukaisesti bolshevikit osallistuivat siihen. Lenin oli tästä päätöksestä eri mieltä ja äänesti

- Internationalen tilannetta ja VSDTP(b):n tehtäviä koskevaa päätöslauselmaa vastaan. Lenin piti mahdollisena bolshevikkien osallistumista tähän konferenssiin vain informaatiotarkoituksessa; siitä hän kirjoitti jo kirjasessa „Proletariaatin tehtävät vallankumouksessamme” (ks. tätä osaa, s. 66). Kirjassen jälkiamoisissa, jotka on kirjoitettu toukokuussa 1917, Lenin tähdensi tämän konferenssissa tehdyn päätöksen erheellisyyttä (ks. tätä osaa, ss. 73—74).— 294.
- ⁷⁹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 105—106.— 297.
- ⁸⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 110—111.— 314.
- ⁸¹ Puhe on työläisten ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston päätöksestä, jonka menshevikkien ja eserrien siihen aikaan johtama Neuvosto teki osallistumisesta sotivien maiden sosialistien konferenssin valmisteluun; konferenssissa piti käsitellä rauhan kysymystä. Konferenssin koollekutsumisen aloitteentekijänä oli Saksan imperialismin asiamies tanskalainen sosialidemokraatti Borgbjerg. VSDTP(b):n Huhtikuun konferenssissa Lenin vastusti jyrkästi Borgbjergin ehdotusta paljastaen sen luonteeltaan imperialistiseksi. Konferenssi hyväksyi Leninin esittämän päätöslauselmaehdotuksen (ks. tätä osaa, ss. 238—241). Suunniteltua konferenssia ei pidetty.— 315.
- ⁸² „Pietarinpuoli” — Pietarin kaupunginosa, jossa sijaittivat bolshevikkipuolueen Keskuskomitea ja Pietarin komitea, VSDTP(b):n Keskuskomitean Sotilasjärjestö, sotilasklubi ja muita työläisten ja sotilaiden järjestöjä, joiden huoneistona oli entinen Kshesinskajan palatsi.— 318.
- ⁸³ „Rauhoittavaksi paperinpalaseksi” Lenin nimittää Väliaikaisen hallituksen tiedotusta, joka julkaistiin keskuslehdissä huhtikuun 22 (toukokuun 5) pnä 1917 ja jossa „selitettiin” ulkoasiainministeri P. N. Miljukovin noottia vuoden 1917 huhtikuun 18 (toukokuun 1) päivältä. Tällä „selityksellään” Väliaikainen hallitus halusi tyynnyttää joukkojen kiihtymystä ja hämätä sen, että tuo nootti, jossa julistettiin jatkettavan sotaa „ratkaisevaan voittoon saakka”, on luonteeltaan imperialistinen.— 324.
- ⁸⁴ Ranskan „Radikaalinen ja radikaalisosialistinen puolue”, joka muotoutui järjestöllisesti vuonna 1901, ilmensi pikku- ja keskiporvariston etuja. Lenin tähdensi, että ranskalaiset radikaalisosialistit „sotivat” ranskalaisia kadetteja vastaan menetelläkseen ministeereiksi päästyään aivan samalla tavalla kuin ranskalaiset kadetit”.— 343.
- ⁸⁵ Tarkoitetaan IV Valtakunnanduuman jäsenien erillisneuvottelua, joka pidettiin Pietarissa toukokuun 4 (17) pnä 1917 ja jossa oli läsnä lähes sata kaikkien muiden paitsi bolshevikkien duumaryhmän edustajaa.— 357.

- ⁸⁶ „*Vetsherneje Vremja*” („Ajan Iltaletti”)— A. S. Suvorinin perustama suuntaukseltaan taantumuksellinen jokapäiväinen iltaletti; ilmestyi Pietarissa vuosina 1911—1917.— 360.
- ⁸⁷ Lenin tarkoittaa „socialististen” puolueiden edustajain: I. G. Tseretelin ja M. I. Skobelevin menshevikkien edustajina, A. F. Kerenskin ja V. M. Tshernovin eserrien edustajina, P. N. Pereverzevin (hän oli lähellä eserriä) ja A. V. Peshehonovin „kansansosialistien” puolueen edustajina menoa Väliaikaiseen kokoomushallitukseen, joka muodostettiin toukokuun 5 (18) pnä 1917.— 379.
- ⁸⁸ „*Väliryhmäläiset*” — vuonna 1913 Pietarissa muodostuneen sosialidemokraattien väliryhmäjärjestön jäsenet. Järjestöön kuului trotskilaisia menshevikkejä ja osa entisistä, puolueesta erkaantuneista bolshevikeista. Ensimmäisen maailmansodan aikana „väliryhmäläiset” olivat keskustalaisella kannalla ja taistelivat bolshevikkeja vastaan. Vuonna 1917 „väliryhmäläiset” ilmoittivat hyväksyvänsä bolshevikkipuolueen linjan. Sen vuoksi bolshevikit tekivät Pietarin kaupunginduumien vaaleissa toukokuussa 1917 vaaliliiton „väliryhmäläisten” kanssa. Puolueen VI edustajakokouksessa „väliryhmäläiset” otettiin VSDTP (b):n riveihin.— 385.
- ⁸⁹ „Uuden” Väliaikaisen kokoomushallituksen julkilausuma painettiin keskuslehdissä toukokuun 6 (19) pnä 1917. Tämän asiakirjan 3. kohdassa sanottiin: „Väliaikainen hallitus tulee taistelemaan järkähtämättömästi ja päättäväisesti maan taloudellista rappiotilaa vastaan juurruttamalla edelleenkin suunnitelmallisesti tuotannon, liikenteen, tuotteiden vaihdon ja jakelun valtiollista sekä yhteiskunnallista valvontaa, ja tarpeen tullen ryhtyy myös järjestämään tuotantoa”.— 392.
- ⁹⁰ Ks. Clausewitz, „Sodasta”, I osa, 5. painos, 1941, s. 43.— 394.
- ⁹¹ „*L'Humanité*” („Ihmiskunta”)— päivälehti, jonka J. Jaurès perusti vuonna 1904 Ranskan sosialistisen puolueen äänenkannattajaksi. Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) lehti oli Ranskan sosialistisen puolueen äärimmäisen oikeistosiiven käsissä ja sosialishovinistisella kannalla. Kohta sen jälkeen, kun sosialistinen puolue Tours'in kongressissa (vuoden 1920 joulukuussa) jakautui kahtia ja perustettiin Ranskan Kommunistinen puolue, lehdestä tuli tämän puolueen äänenkannattaja; lehti ilmestyy Pariisissa nykyään Kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajana.— 399.
- ⁹² „*Zemlja i Volja*” („Maa ja Vapaus”) — eserrien lehti; ilmestyi Moskovassa vuoden 1917 maaliskuusta vuoden 1918 toukokuuhun saakka.— 403.
- ⁹³ *Siviililistaksi* nimitetään valtion budjetin sitä osaa, joka perustustalillisissa monarkistisissa valtioissa myönnetään monarkin ja hänen hovinsa ylläpitoon.— 408.

⁹⁴ *Rintamamiesten edustajakokouksessa*, joka pidettiin toukokuun 12—17 (25—30) pnä 1917 Pietarissa, käsiteltiin kysymyksiä, jotka koskivat sotaa, sotilaiden veljeilyä rintamalla, rintamakarkureita, sotavankeja y.m. Edustajakokouksessa kannatettiin rintamamiesten järjestämistä Pietarin Neuvoston yhteyteen siksi aikaa, kunnes muodostetaan työläisten ja sotilaiden edustajain Yleisvenäläinen Neuvosto. Edustajakokous oli menshevikkien ja eserrien vaikutuksen alainen, se vastusti sotilaiden veljeilyä rintamalla ja kannatti sodan jatkamista.— 419.

⁹⁵ „*Priboi*” („Hyrsky”) — bolshevikkien legaalinen kustantamo; perustettiin Pietarissa vuoden 1913 alussa ja toimi vuoden 1914 kesään saakka: aloitti toimintansa uudelleen vuonna 1917.

„*Prosveshtshenije*” („Valistus”) — bolshevistinen teoreettinen aikakauslehti; ilmestyi legaalisesti Pietarissa vuosina 1911—1914. Julkaisutyöhön osallistui mitä läheisimmin Lenin. Syksyllä 1917 ilmestyi aikakauslehden 1.—2. numero. Siihen sen julkaiseminen loppui. Leninin maininta „Kommunist” julkaisusta puhuu siitä, että aikakauslehteä aiottiin julkaista „Prosveshtshenije” tai „Kommunist” nimisenä.— 429.

⁹⁶ *Muzhik Vrednyi* — runoilija J. A. Pridvorovin salanimi; hänet tunnetaan laajalti kirjailijanimellä — Demjan Bednyi.— 433.

⁹⁷ „*Izvestija Vserossiiskogo Soveta Krestjanskih Deputatov*” („Talonpoikain Edustajain Yleisvenäläisen Neuvoston Tiedonantaja”) — päivälehti, talonpoikain edustajain Neuvoston virallinen äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 touko—joulukuussa; ilmaisi eserrien oikeistosiiven katsomuksia.— 447.

⁹⁸ Lenin viittaa artikkeliinsa „Muuan periaatekysymys” (ks. tätä osaa, ss. 533—534), jossa on esitetty lainaus F. Engelsin kirjoituksesta „Vuoden 1891 sosialidemokraattisen ohjelmaluonnoksen arvostelua” (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 110—111).— 457.

⁹⁹ *Talonpoikain edustajain ensimmäinen yleisvenäläinen kokous* pidettiin Pietarissa toukokuun 4—28 (toukokuun 17—kesäkuun 10) pnä 1917. Edustajakokouksessa oli läsnä 1115 kuvernementtien ja armeijan joukko-osastojen edustajaa. Bolshevikit osallistuivat aktiivisesti edustajakokouksen työhön, paljastivat porvarillisen Väliaikaisen hallituksen imperialistista politiikkaa sekä menshevikkien ja eserrien sovitteilupolitiikkaa. Mutta eserrien ylivoima määritteli kaikkien edustajakokouksen päätösten luonteen. Edustajakokous hyväksyi porvarillisen Väliaikaisen hallituksen politiikan ja „sosialistien” menon Väliaikaiseen hallitukseen, kannatti sodan jatkamista „voittoa loppuun asti” ja hyökkäystä rintamalla. Edustajakokous vastusti tilanherrojen maiden viipymätöntä talonpojille luovuttamista ja lykkäsi maakysymyksen ratkaisun Perustavaan kokoukseen saakka.— 477.

¹⁰⁰ *Ylimmän maakomitean* muodosti porvarillinen Väliaikainen hallitus huhtikuussa 1917. Ylimmän maakomitean tehtävänä oli maareformia varten tarvittavan aineiston kokoamisen ja valmistelun yleinen johtaminen. Käytännössä Ylimmän maakomitean tärkeimpänä tehtävänä oli taistelu sitä talonpoikaisliikettä vastaan, jonka tarkoituksena oli tilanherrain maiden poisottaminen.

Ylimmän maakomitean kokoonpanoon kuului maatalousministeriön johtomiehiä ja muita hallituksen nimittämiä virkamiehiä, kuvernementtien maakomiteain ja poliittisten puolueiden edustajia. Valtaosa sen jäsenistä oli kadetteja ja eserriä. Lokakuun vallankumouksen jälkeen Ylin maakomitea taisteli leniniläisen maadekreetin toteuttamista vastaan, ja se hajotettiin Kansankomissaarien Neuvoston päätöksellä joulukuussa 1917.— 482.

¹⁰¹ *„Vedomosti Obshtshestvennogo Gradonatshalstva”* („Yleisen Kaupunginhallinnon Tiedonantoja”) — päivälehti, Pietarin kaupunginhallinnon virallinen julkaisu; ilmestyi vuoden 1917 maaliskuun 8 (21) päivästä ja oli vuodesta 1839 lähtien julkaistun ja monesti nimeään muuttaneen *„Vedomosti Sanktpeterburgskoi Gorodskoi Politsiji”* („Pietarin Kaupunginpoliisin Tiedonantoja”) lehden jatkona. Kesäkuun 22 (heinäkuun 5) pnä 1917 lehti otti nimekseen *„Vestnik Gorodskogo Samoupravlenija”* („Kaupungin Itsehallinnon Tiedonantoja”). Lehti kannatti porvarillisen Väliaikaisen hallituksen politiikkaa täydellisesti. Se lakkautettiin kohta Lokakuun vallankumouksen jälkeen.— 502.

¹⁰² *„Jedinstvo”* („Yhtenäisyys”) *ryhmä* muotoutui järjestöllisesti maaliskuussa 1917. Johtava osuus siinä oli G. V. Plehanovilla, G. A. Aleksinskillä ja entisillä likvidaattoreilla A. F. Burjanovilla ja N. I. Jordanskilla. *„Jedinstvo”* ryhmä, johon kuuluivat äärimmäisen oikeistolaiset puolustuskantalaiset menshevikit, kannatti porvarillista Väliaikaista hallitusta ehdottomasti, vaati imperialistisen sodan jatkamista „lopulliseen voittoon asti” ja harjoitti yhdessä mustasotnalaisten kanssa bolshevikkien ajojahtia. Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen päivinä ryhmän edustajia kuului vastavallankumoukselliseen „Isänmaan ja vallankumouksen pelastamiskomiteaan”.— 505.

¹⁰³ *„Päätöslauselman rappiotilaa vastaan suunnatuista taloudellisista toimenpiteistä”* Lenin kirjoitti koollekutsuttavaa tehdaskomiteain konferenssia varten, ja se julkaistiin toukokuun 25 (kesäkuun 7) pnä 1917 bolshevikkien moskovalaisessa *„Sotsial-Demokrat”* lehdessä puolueen Keskuskomitean nimissä. Päätöslauselma hyväksyttiin tehdaskomiteain konferenssissa kesäkuun 1 (14) pnä 1917 ja julkaistiin seuraavana päivänä *„Pravdan”* 71. numerossa.— 509.

¹⁰⁴ Lenin esittää kääntämänsä lainauksen F. Engelsin kirjoituksesta *„Vuoden 1891 sosialidemokraattisen ohjelmaluonnoksen arvostelua”* (ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVI osa, II nidos, 1936, ss. 110—111).— 534.

¹⁰⁵ Tarkoitetaan Ranskan hallituksen ja Englannin hallituksen vastausnootteja Väliaikaisen hallituksen julistukseen maaliskuun 27 (huhtikuun 9) piltä 1917 ja sotaa koskevaan noottiin huhtikuun 18 (toukokuun 1) pltä 1917. Tiedotuksia Ranskan hallituksen ja Englannin hallituksen vastausnooteista ilmestyi lehtiin toukokuun 27 ja 28 (kesäkuun 9 ja 10) pñä 1917.—544.

¹⁰⁶ Ks. A. I. Herzen. Kootut teokset ja kirjeet, XVI osa, 1920, s. 126.—566.
